

Epidemiologie úmrtnosti u osob se závislostí na alkoholu. Česko po roce 2010

NÁRODNÍ ÚSTAV DUŠEVNÍHO ZDRAVÍ

RNDr. Ladislav Kázmér, Ph.D.

Studie je výsledkem projektu „Excelentní výzkum v oblasti digitálních technologií a wellbeingu, číslo projektu CZ.02.01.01/00/22_008/0004583“, který je spolufinancován Evropskou unií.

Co-funded by
the European Union

MINISTRY OF EDUCATION,
YOUTH AND SPORTS

DigiWELL

AT KONFERENCE
Seč, 9.–13.6.2024

Cíl příspěvku

- Analýza intenzity úmrtnosti a střední délky života pacientů léčených ze závislosti na alkoholu z hlediska jejich strukturálních a vývojových charakteristik.
- Intenzitní ukazatele:
 - standardizovaná míra úmrtnosti
 - naděje dožití
- Strukturální ukazatele, dle:
 - pohlaví
 - věkových skupin
 - příčin smrti (vybrané hlavní skupiny dle MKN-10)
- Vývoj v čase – 3 průřezová období:
 - 2010–2014
 - 2015–2019
 - 2020–2021 („pandemické období“)

Cílová populace:

- všichni dospělí **pacienti v ČR** ve věku 20 a více let, kteří byli v průběhu let 2010 až 2021 **hospitalizováni na závislost na alkoholu (MKN-10: F10.x)**.
 - hospitalizace v psychiatrických lůžkových zařízeních – psychiatrických nemocnicích (léčebnách) nebo na psychiatrických odděleních všeobecných nemocnic

Zdroje dat:

A) Data o cílové populaci (pacientů F10.x):

- průběžná statistika hospitalizovaných – **Národní registr hrazených zdravotních služeb (NRHZZ)**, správce Ústav zdravotnických informací a statistiky (ÚZIS).
- údaje z NRHZZ byly interně propojeny se statistikou úmrtnosti (na základě jedinečného ID čísla) – **Registr zemřelých**, správce ÚZIS ve spolupráci s ČSÚ.

B) Data o srovnávací, obecné populaci ČR:

- průběžná **statistika pohybu obyvatelstva ČR**, publikována ČSÚ na pravidelné roční bázi
 - míry úmrtnosti obyvatelstva ČR podle pohlaví, věku a skupin příčin smrti,
 - střední stavy obyvatelstva podle pohlaví a věku.

Popisní charakteristika cílových kohort pacientů (F10.x), podle věku a sledovaného průřezového období

Počet sledovaných osob:

Věk	Sledované průřezové období			Celkem, 2010-2021
	2010-2014	2015-2019	2020-2021	
20-39	8 575	7 894	3 201	19 670
40-59	14 025	13 902	6 298	34 225
60-79	3 615	3 912	1 649	9 176
80 a více	50	52	24	126
Celkem	26 265	25 760	11 172	63 197

Počet exponovaných osobolet:

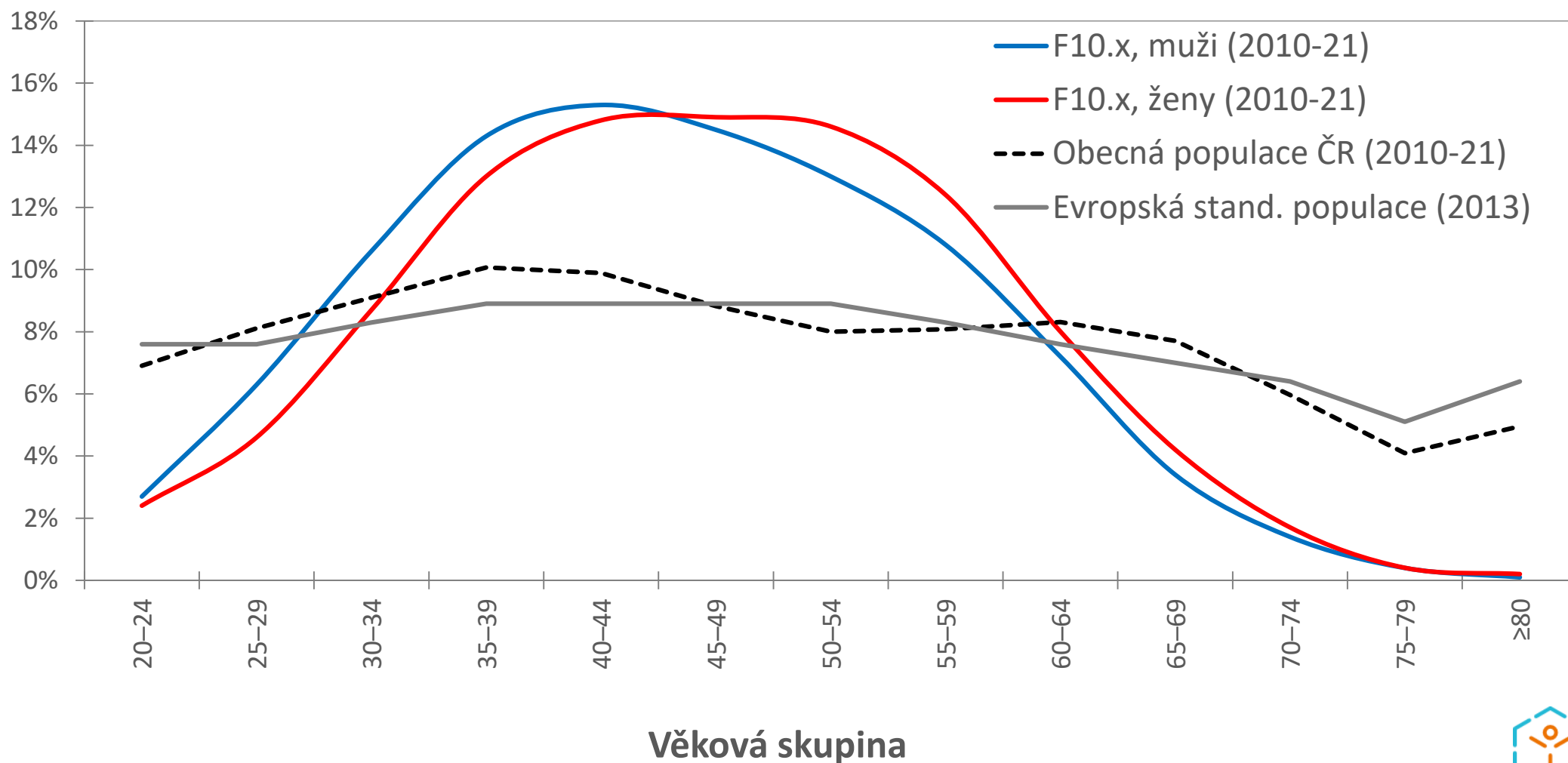
Věk	Sledované průřezové období			Celkem, 2010-2021
	2010-2014	2015-2019	2020-2021	
20-39	22 835	21 206	3 473	47 514
40-59	37 093	36 637	6 863	80 594
60-79	8 200	9 306	1 707	19 213
80 a více	101	88	23	213
Celkem	68 230	67 237	12 066	147 533

**Popisní charakteristika cílových kohort pacientů (F10.x),
podle věku a sledovaného průřezového období
(pokr.)**

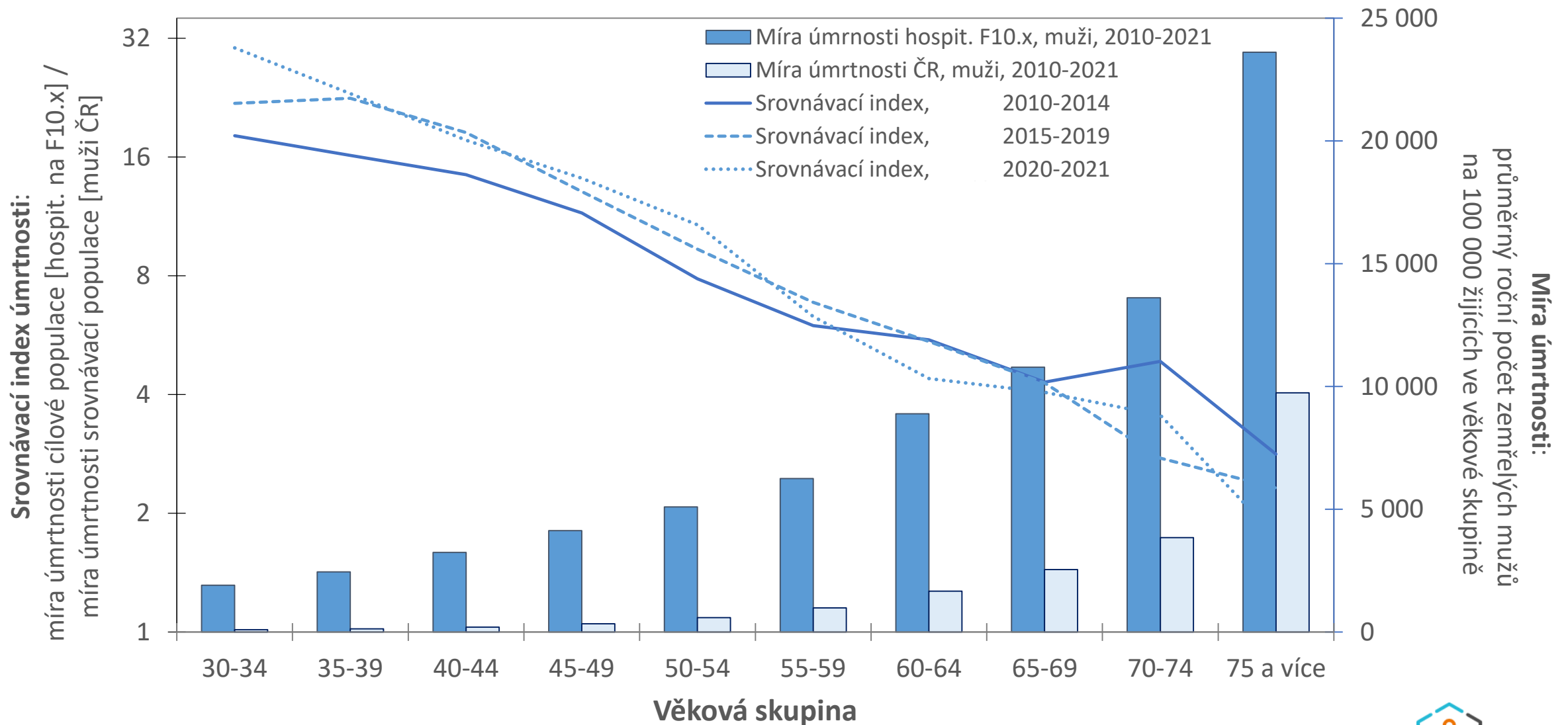
Počet zemřelých:

Věk	Sledované průřezové období			Celkem, 2010-2021
	2010-2014	2015-2019	2020-2021	
20-39	363	398	79	840
40-59	1 430	1 356	297	3 083
60-79	761	727	141	1 629
80 a více	20	28	4	52
Celkem	2 574	2 509	521	5 604

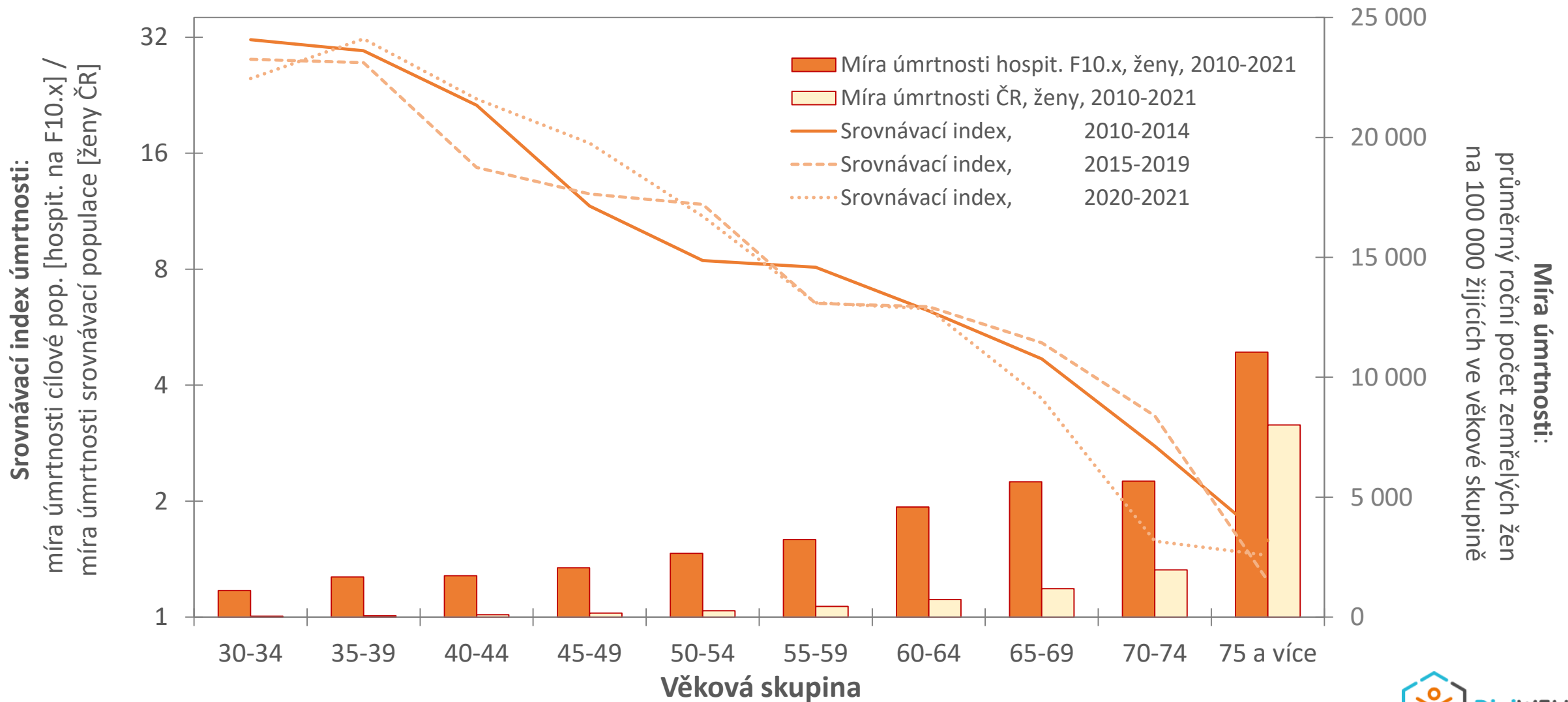
Věková struktura cílové populace (sledovaných kohort pacientů F10.x)

Úmrtnost cílové populace (F10.x) ve srovnání s obecnou populací ČR, muži, podle věkových skupin

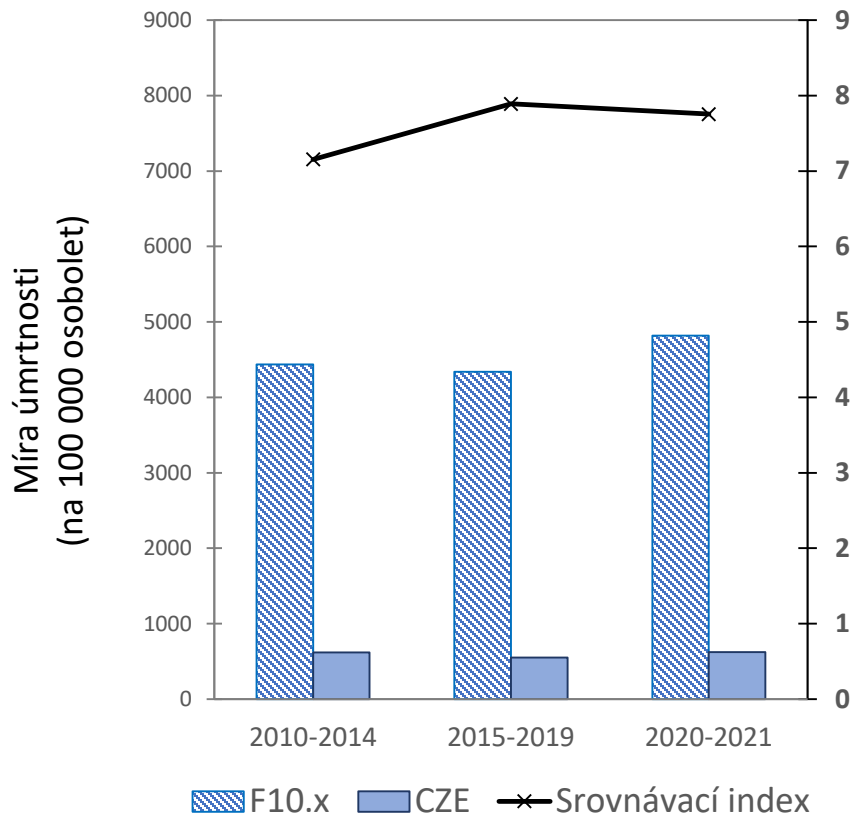
Úmrtnost cílové populace (F10.x) ve srovnání s obecnou populací ČR, ženy, podle věkových skupin

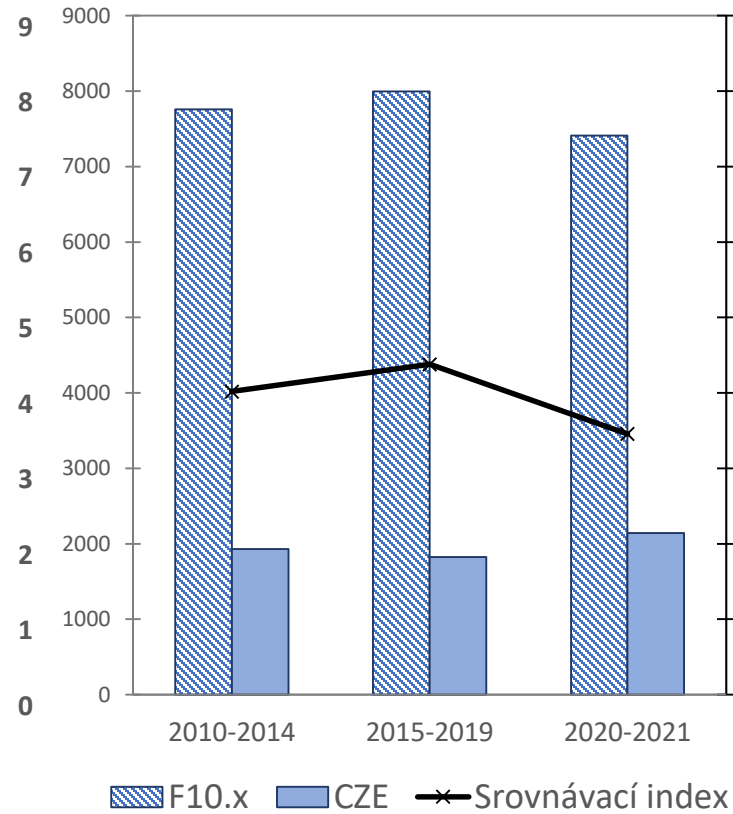
Standardizovaná úmrtnost – syntetický ukazatel citlivý na volbu populačního standardu

Muži

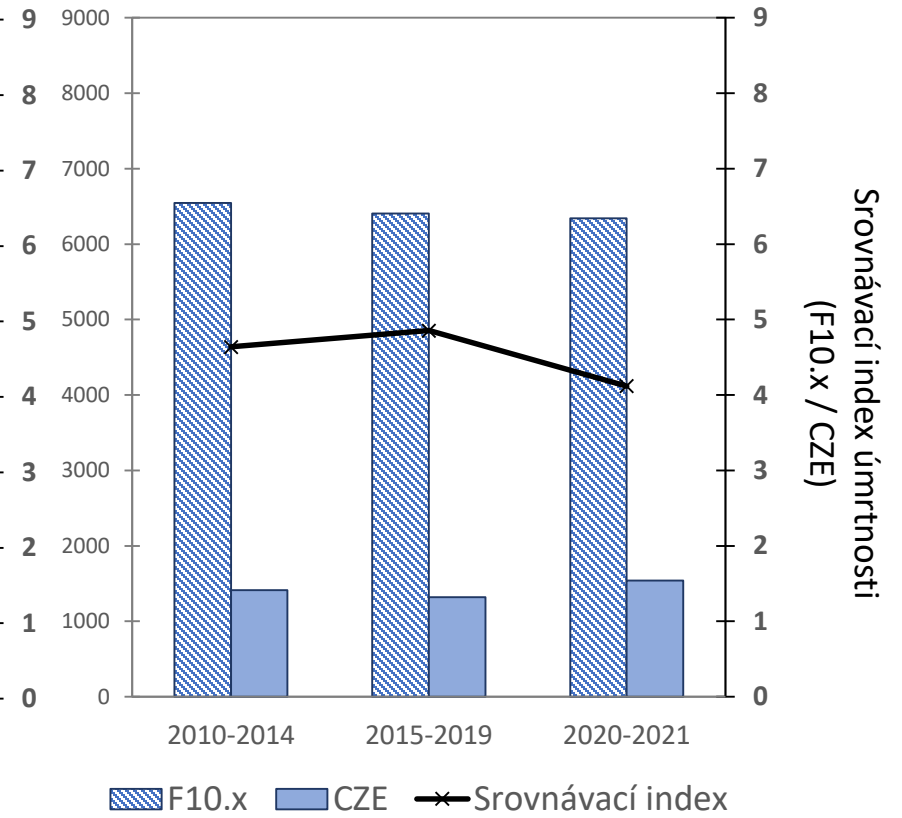
Interní standard (F10.x, 2010-21)

Externí standard (Evropa, 2013)

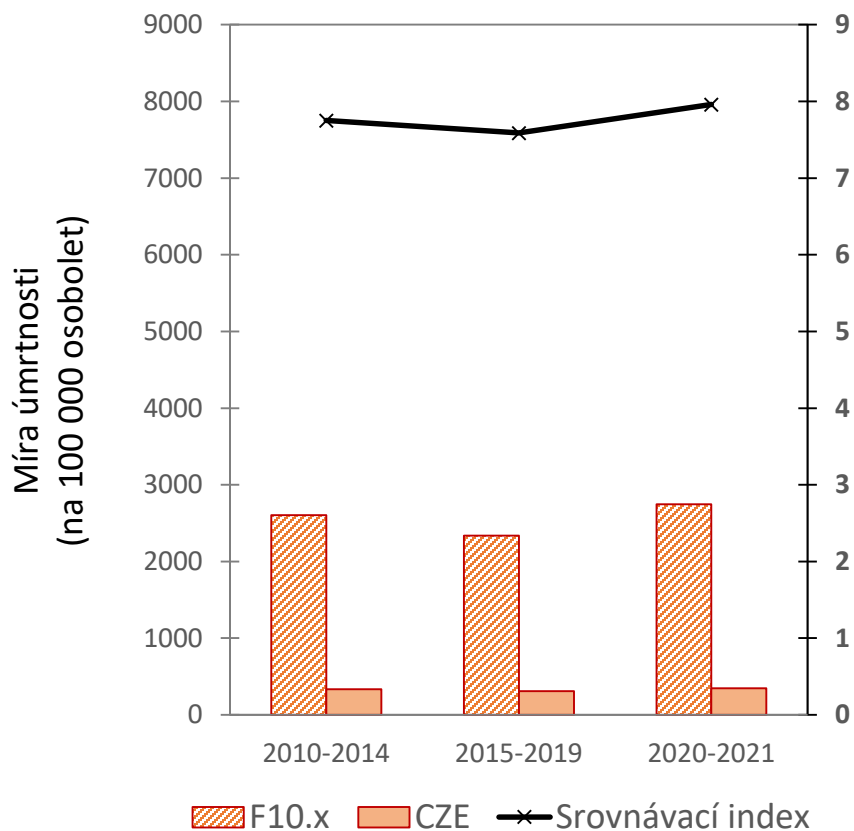
Externí standard (Česko, 2010-21)

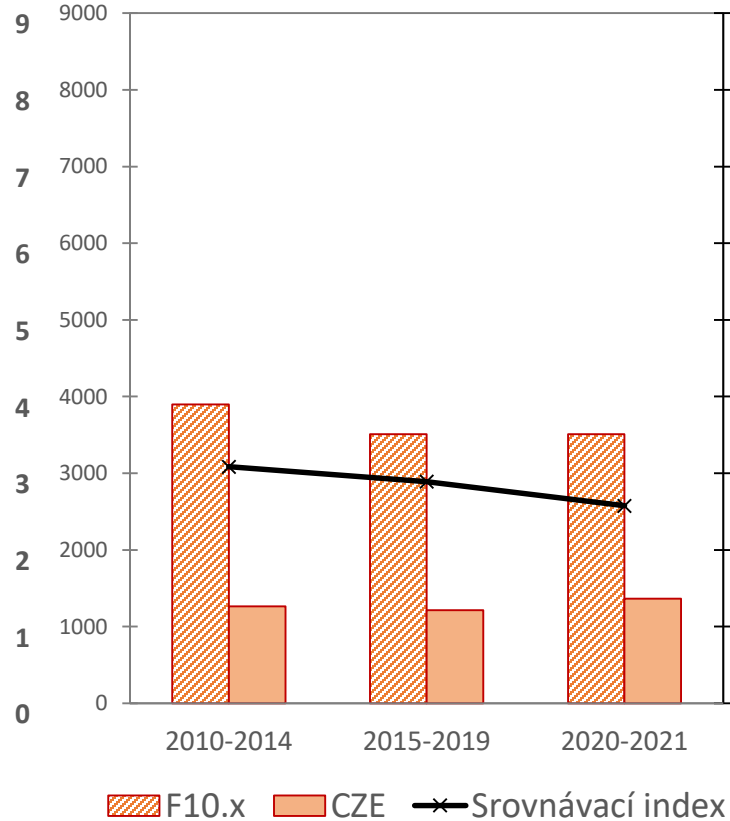
Standardizovaná úmrtnost – syntetický ukazatel citlivý na volbu populačního standardu (*pokr.*)

Ženy

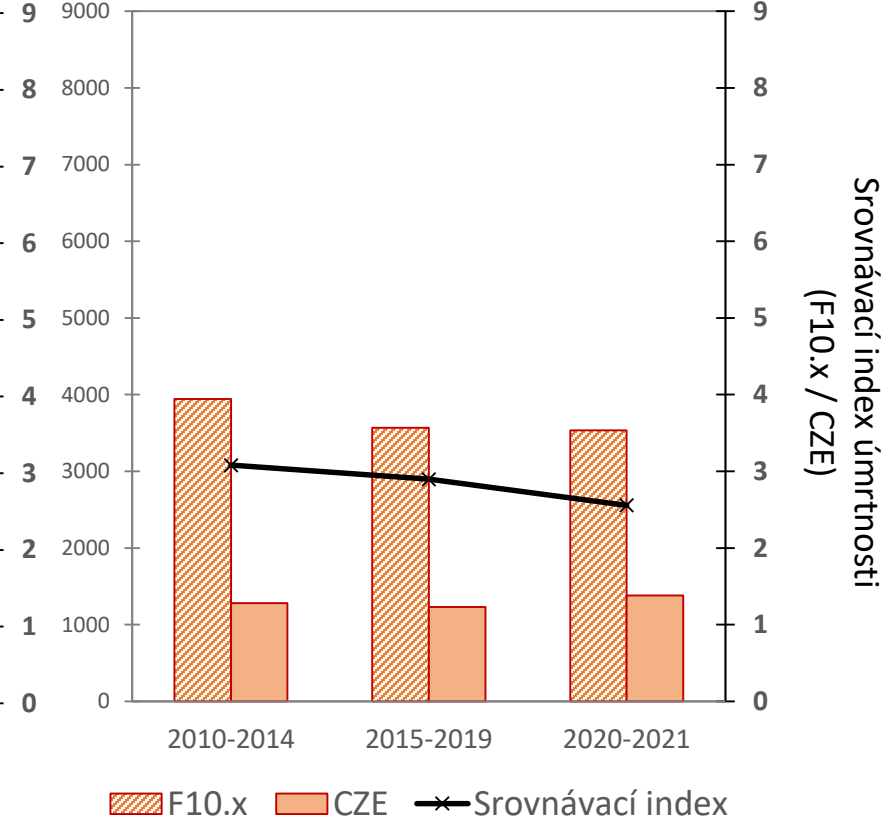
Interní standard (F10.x, 2010-21)

Externí standard (Evropa, 2013)

Externí standard (Česko, 2010-21)

Zkrácená naděje dožití ve srovnání s obecnou populací ČR, dle pohlaví, věku a kalendářního období.

	Kalendářní období		
	2010–2014	2015–2019	2020–2021
Naděje dožití:		Muži	
• Ve věku 20 let			
Hospitalizovaní pacienti F10.x	30.5	29.2	29.5
Obecná populace ČR	55.7	56.6	55.0
<i>Rozdíl v naději dožití</i>	-25.2	-27.4	-25.6
• Ve věku 30 let			
Hospitalizovaní pacienti F10.x	23.4	22.9	20.7
Obecná populace ČR	46.1	47.0	45.3
<i>Rozdíl v naději dožití</i>	-22.7	-24.1	-24.7
Naděje dožití:		Ženy	
• Ve věku 20 let			
Hospitalizovaní pacienti F10.x	37.6	41.0	38.0
Obecná populace ČR	61.9	62.4	61.1
<i>Rozdíl v naději dožití</i>	-24.3	-21.4	-23.1
• Ve věku 30 let			
Hospitalizovaní pacienti F10.x	30.7	32.2	30.2
Obecná populace ČR	52.0	52.6	51.3
<i>Rozdíl v naději dožití</i>	-21.4	-20.3	-21.1

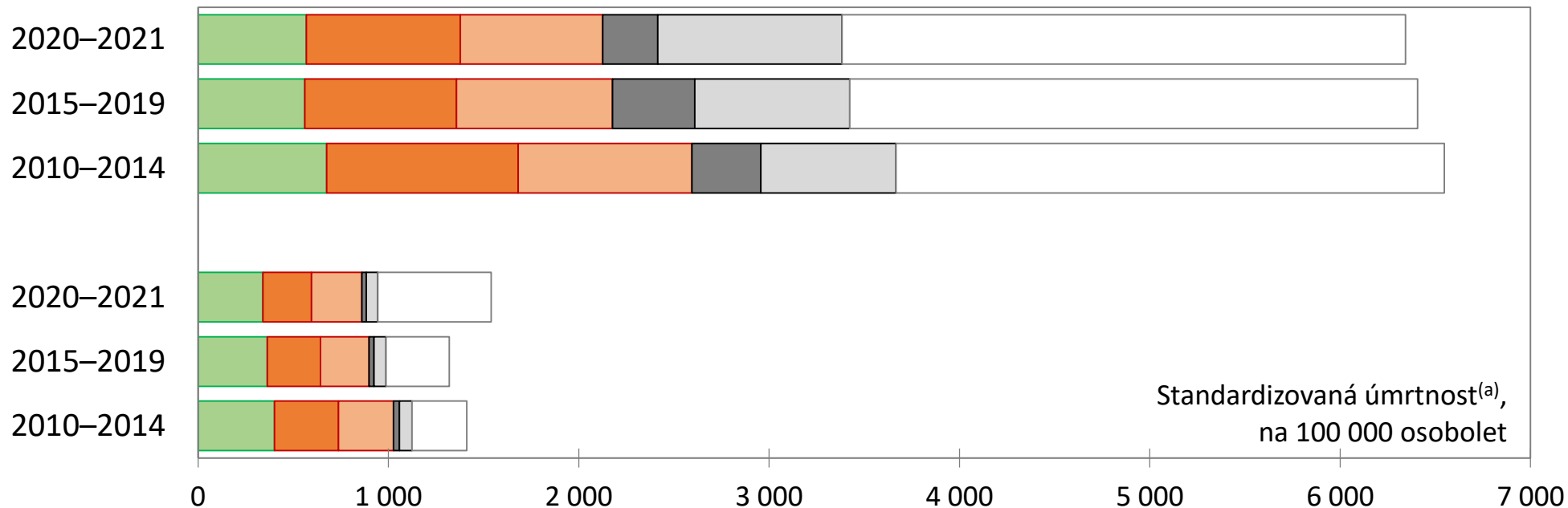
Standardizovaná úmrtnost – struktura dle vybraných skupin příčin smrti.

Srovnání cílových kohort F10.x s celonárodní populací, muži, tři kalendářní období

Muži:

F10.x

CZE

Zhoubné novotvary (C00–C97)

1,5–1,7krát

Ischemické nemoci srdeční (I20–I25)

2,9–3,2krát

Další n. oběhové soustavy (I00–I99, bez I20–I25)

2,8–3,2krát

Sebevraždy (X60–X84)

12–17krát

Další vnější příčiny smrti (V01–Y98, bez X60–X84)

11–16krát

Ostatní skupiny příčin smrti

5–10krát

^(a) Standardní populace: Věková struktura obyvatelstva ČR, muži, věk 20 a více let, 2010–2021

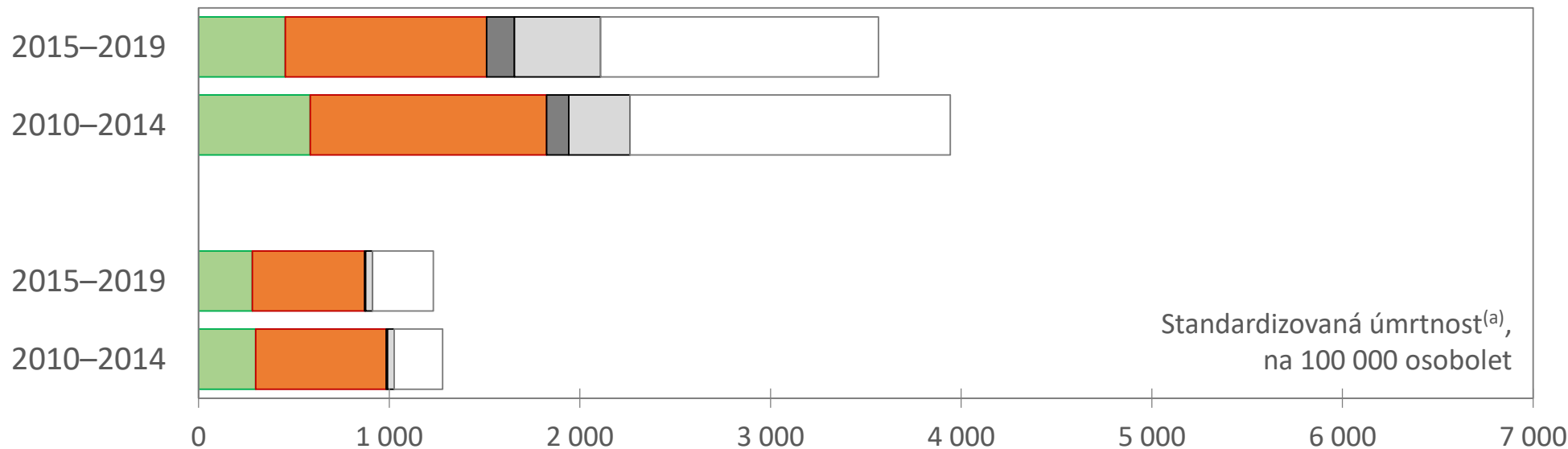
Standardizovaná úmrtnost – struktura dle vybraných skupin příčin smrti.

Srovnání cílových kohort F10.x s celonárodní populací, ženy, dvě kalendářní období

Ženy:

F10.x

CZE

- Zhoubné novotvary (C00–C97) 1,6–2krát
- N. oběhové soustavy (I00–I99) 1,8krát
- Sebevraždy (X60–X84) 19–26krát
- Další vnější příčiny smrti (V01–Y98, bez X60–X84) 9–12krát
- Ostatní skupiny příčin smrti 4–6krát

^(a) Standardní populace: Věková struktura obyvatelstva ČR, ženy, věk 20 a více let, 2010–2021

Další diferenční ukazatele ...

Identifikovány pomocí nástrojů vícerozměrné analýzy kohortních dat (vícenásobná Poissonova regrese):

➤ **rodinný stav** pacientů F10.x:

- ženatý/vdaná + druh/družka – referenční skupina
- svobodný/á, **adj. RR = 1.43** (95% CI: 1.33–1.55)
- rozvedený/á, **adj. RR = 1.41** (95% CI: 1.32–1.51)
- vdovec/vdova, **adj. RR = 1.33** (95% CI: 1.17–1.51)
- nezjištěno, **adj. RR = 0.92** (95% CI: 0.78–1.09)

➤ **nezaměstnanost** pacientů F10.x:

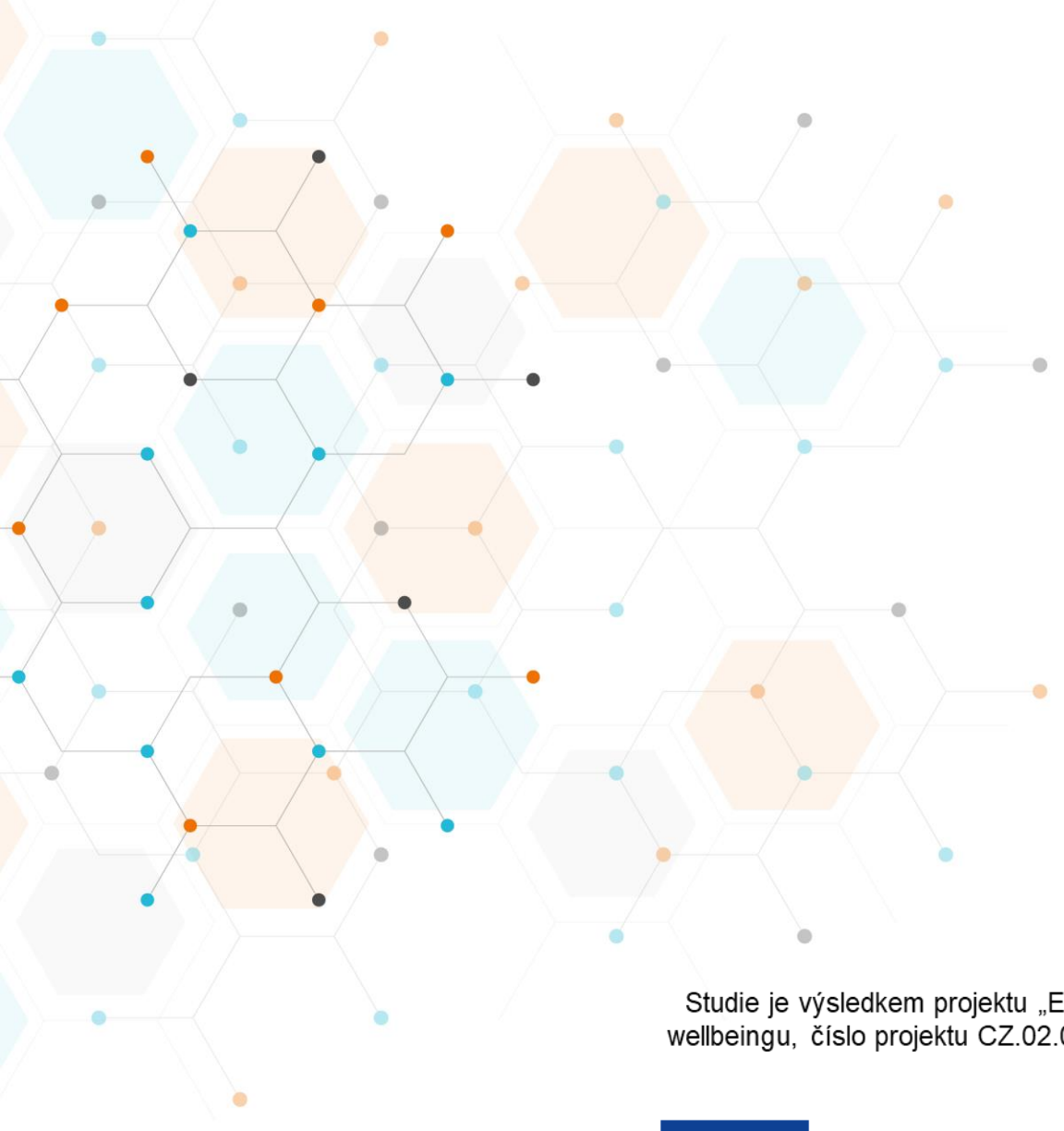
- zaměstnaný, ekonomicky aktivní – referenční skupina
- nezaměstnaný, ekon. aktivní, **adj. RR = 1.60** (95% CI: 1.51–1.70)
- ekonomicky neaktivní + nezjištěno, **RR = 0.98** (95% CI: 0.80–1.21)

➤ kalendářní **období 2020–2021** postižené pandemií:

- všechny příčiny smrti celkem, **adj. RR = 1.13** (95% CI: 1.03–1.24)
- alkoholové závislosti (*dg. F10*), **adj. RR = 1.60** (95% CI: 1.051–2.44)
- vnější příčiny smrti (*dg. V01–Y98*), **adj. RR = 1.27** (95% CI: 1.07–1.51)
 - z toho sebevraždy (*dg. X60–X84*), **adj. RR = 1.50** (95% CI: 1.00–2.27)
 - ostatní vnější příčiny (*dg. V01–Y98 bez X60–X84*), **adj. RR = 1.25** (95% CI: 1.03–1.53)

Závěry

- V ČR je intenzita **úmrtnosti** u pacientů hospitalizovaných **na F10.x několikanásobně vyšší**, než je tomu v obecné populaci (v závislosti od volby populačního standardu: cca. 4 až cca. 8krát vyšší).
- **Relativně nejvyšší „nadúmrtnost pacientů F10.x“ je v mladších věkových skupinách.** Z hlediska struktury podle příčin smrti je tato „nadúmrtnost“ relativně nejvyšší zejména u **vnějších příčin smrti**, zvláště pak i **sebevražd**.
- V období let 2010 až 2021 se **odhadované zkrácení naděje dožití** pacientů F10.x ve věku 20 let pohybovalo mezi **21 a 27 lety**. Tyto výsledky odpovídají i dalším zahraničním studiím se srovnatelnou metodologií (v Skandinávských zemích, Německu, Velké Británii apod.).
- **Období pandemie** v letech 2020–2021 mělo v tomto ohledu **další negativní vliv**, neboť došlo k dodatečnému zvýšení intenzity úmrtnosti těchto pacientů. Ve srovnání s „předpandemickým obdobím“ (2010 až 2019) došlo z hlediska struktury úmrtnosti podle příčin **k relativně nejvýraznějšímu nárůstu zejména u vnějších příčin smrti**, včetně **sebevražd**.

Děkuji za pozornost!
... případné otázky ...

Studie je výsledkem projektu „Excelentní výzkum v oblasti digitálních technologií a wellbeingu, číslo projektu CZ.02.01.01/00/22_008/0004583“, který je spolufinancován Evropskou unií.

Co-funded by
the European Union

